

HE 138/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion rahoituksen vuosittaisten korotusten määrä tarkistettaisiin kahden vuoden välein uusimman talousennusteen mukaiseksi. Voimassa olevan lain mukaan tarkistus tehdään neljän vuoden välein. Muutos mahdollistaisi valtion vuosittaisen rahoituksen mitoittamisen suhteessa ennakoituun vuoden 2030 bruttokansantuotteen arvoon voimassa olevaa lakia tarkemmin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
4.1 Keskeiset ehdotukset	4
4.2 Pääasialliset vaikutukset	4
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	5
6 Lausuntopalaute	5
7 Säännöskohtaiset perustelut	5
8 Voimaantulo	5
9 Suhde talousarvioesitykseen	5
LAKIEHDOTUS	7
Laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta	7
LIITE	9
RINNAKKAISTEKSTI	9
Laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta	9

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annettu laki (1092/2022, jäljempänä T&K-rahoituslaki) tuli voimaan 1.1.2023. Laissa säädetään valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavan tutkimus- ja kehittämisrahoituksen määrästä. Lain tausta, tarkoitus ja tavoitteet on kuvattu hallituksen esityksessä HE 211/2022 vp.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus linjasi vuoden 2026 talousarvioesitystä koskeissa neuvotteluissaan 2.9.2025 noin 1 miljardin euron julkisen talouden sopeuttamistoimenpiteistä vuoden 2027 tasolla. Osana sopeuttamistoimenpiteitä T&K-rahoituslakiin sovittiin tehtäväksi tarkistus, jonka mukaan T&K-rahoituslakia päivitetään vastaamaan viimeisintä valtiovarainministeriön talousennustetta. Voimassa olevan lain mukaan uusin talousennuste tulisi otettavaksi huomioon vasta vuoden 2028 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen 1,2 prosentin tavoitetta suhteessa bkt-arvoon vuonna 2030 ei muuteta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntopalvelussa lausuntokierroksella 24.9.-3.10.2025. Lyhyt lausuntoaika aiheutuu esityksen kiireellisestä laatimisaikataulusta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM107:00/2025>.

2 Nykytila ja sen arviointi

Valtion talousarvioon otettavan tutkimus- ja kehittämisrahoituksen määrästä vuosina 2024–2030 säädetään T&K-rahoituslain 2 §:n 1 momentissa. Sen mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion vuosien 2024–2030 talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja sellaisten määrärahojen, joita ei oteta talousarvioon siihen aiemmin otetun valtuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseksi, määrää lisätään tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2024 ja 2028 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Lain 2 §:n 2 momentin mukaan edellä mainitusta voidaan poiketa vain, jos yksityisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot eivät kehity tavoitellulla tavalla.

Voimassa oleva laki edellyttäisi valtion T&K-rahoituksen vuosittaista korottamista 280 miljoonalla eurolla vuosina 2026 ja 2027 perustuen vuoden 2024 talousarvioesitystä varten laadittuun valtiovarainministeriön talousennusteeseen. Sen sijaan valtiovarainministeriön uusimman eli vuoden 2026 talousarvioesitystä varten syksyllä 2025 laaditun talousennusteen mukaan laissa säädetyn 1,2 prosenttiyksikön rahoitustavoitteen saavuttaminen edellyttäisi 240 miljoonan euron korotusta vuosina 2026 ja 2027. Voimassa oleva laki johtaisi syksyllä 2023 ennakoitua heikommasta bkt-kehityksestä johtuen vuonna 2026 ja vuonna 2027 40 miljoonaa

euroa suurempaan korotukseen, kuin laissa säädetyn vuoden 2030 tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi.

3 Tavoitteet

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain muutoksen tavoitteena on ottaa huomioon toteutunut talouskehitys ja sovittaa se yhteen parlamentaarisesti aiemmin sovitun tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitustason (1,2 prosenttia suhteessa bkt:een vuonna 2030) kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan T&K-rahoituslain 2 §:n 1 momentin muuttamista siten, että valtion rahoituksen vuosittaisten korotusten määrä tarkistettaisiin kahden vuoden välein uusimman talousennusteen mukaiseksi. Voimassa olevan lain mukaan tarkistus tehdään neljän vuoden välein. Vuoden 2030 tarkistuspiste lisättäisiin johdonmukaisuuden vuoksi.

Valtion T&K-rahoituksen määrää lisättäisiin tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2026, 2028 ja 2030 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Voimassa olevan lain mukaan T&K-rahoituksen vuosittaisten korotusten tarkistus perustuu vain vuosien 2024 ja 2028 talousarvioesityksiä varten laadittuihin ennusteisiin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esitys vaikuttaa valtion vuosien 2026–2030 talousarvioesitysten T&K-menojen lakisääteiseen vähimmäisrahoitustasoon seuraavasti:

- T&K-rahoituksen lakisääteinen vuosikorotus olisi vuosina 2026 ja 2027 noin 240 milj. euroa voimassa olevan lain mukaisen noin 280 milj. euron vuosikorotuksen sijaan.
- Muutoksella ei olisi välitöntä vaikutusta vuosien 2028 ja 2029 talousarvioesityksiin, koska jo voimassa olevan lain mukaan uusiin talousennuste otetaan huomioon vuoden 2028 talousarvioesityksen laadinnassa. Muutoksella olisi kuitenkin välillinen vaikutus vuosien 2028 ja 2029 talousarvioesityksiin, koska vuoden 2027 rahoitus jäisi 80 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin voimassa olevan lain mukaan. Vuosien 2028 ja 2029 tarkistettavat vuosittaiset korotukset laskettaisiin tämän alemman rahoitustason perusteella.
- Vuoden 2030 lisääminen T&K-rahoituksen määrän tarkistuspisteeksi voisi joko kasvattaa tai vähentää valtion menoja riippuen uusimmasta valtiovarainministeriön talousennusteesta. Valtiovarainministeriön syksyllä 2025 laatiman ennusteen perusteella laskettuna valtion T&K-rahoituksen määrän tulisi olla noin 4,1 mrd. euroa vuonna 2030 (bkt-arvio 340 miljardia euroa), kun syksyllä 2023 laaditun ennusteen mukaan määrä olisi ollut noin 4,3 mrd. euroa (bkt-arvio 360 miljardia euroa).

Esitys vähentäisi valtiontalouden alijäämää ainakin lyhyellä aikavälillä, sillä vuosina 2026 ja 2027 valtion T&K-rahoituksen korotukset olisivat pienemmät kuin ne olisivat voimassa olevan lain mukaan.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Suomen kansantalouden tasolla.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia yrityksiin, korkeakouluihin eikä tutkimuslaitoksiin tai muihin rahoituksen saajiin. Esitettävän lakimuutoksen myötä valtion T&K-rahoituksen määrä vähenee noin 1,3 prosentilla vuosina 2026 ja 2027, millä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta tuen saajiin. T&K-rahoituksen määrä talousarvioesityksessä 2026 on 3,17 miljardia euroa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Yksi vaihtoehtoinen tapa toteuttaa hallituksen sopeuttamistavoite olisi ollut muuttaa T&K-rahoituslakia niin, että 1,2 prosenttiyksikön rahoitustaso olisi tullut saavuttaa vasta vuonna 2035. Tästä olisi aiheutunut säästöjä suhteessa voimassa olevaan lakiin 80 miljoonaa euroa vuonna 2026 ja 160 miljoonaa euroa vuonna 2027. Tämä vaihtoehto olisi kuitenkin voinut heikentää luottamusta valtion T&K-rahoituksen lisäämiseen sitoutumiseen ja se olisi siten voinut heikentää myös yritysten panostuksia T&K-rahoitukseen. Valmistelussa on pidetty tärkeänä, ettei laissa säädettyä T&K-rahoitustavoitteen saavuttamisvuotta 2030 lykätä.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 23.9.2025–3.10.2025. Lausuntoja pyydettiin seuraavilta 31 taholta, joista 25 antoi lausunnon (suluissa maininta, jos lausuntoa ei annettu): Arene ry, Akava ry (ei lausunut), Business Finland, Elinkeinoelämän keskusliitto, ETLA (ei lausunut), Kuntaliitto, Liikenne- ja viestintäministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Metsäteollisuus, Oikeusministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Palvelualojen työnantajat PALTA ry, Puolustusministeriö, Sisäministeriö (ei lausunut), Sivista ry, Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Akatemia, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (Sitra) (ei lausunut), Suomen start up -yhteisö (ei lausunut), Suomen Tiedeakatemit, Suomen Yrittäjät, Säätiöt ja rahastot ry, Teknologiateollisuus, Tieteellisten seurain valtuuskunta, Tulanet, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ulkoministeriö, Unifi, Valtioneuvoston kanslia, VATT ja Ympäristöministeriö (ei lausunut). Lisäksi lausunnon antoivat Kaupan liitto, Suomen tekstiili ja muoti ry ja Svenska handelshögskolan.

Lausunnoissa pidettiin tärkeänä, että tutkimus- ja kehittämisrahoituksen 1,2 prosentin tavoitetta suhteessa bkt-arvoon vuonna 2030 ei muuteta, sekä korostettiin tutkimus- ja kehittämisrahoituksen pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden merkitystä. Julkisen talouden tilanne huomioon ottaen ehdotusta pidettiin pääosin perusteltuna tai ainakin ymmärrettävänä. Joissakin lausunnoissa katsottiin kuitenkin, että esitys saattaa heikentää yritysten, kansalaisten ja asiantuntijoiden luottamusta rahoituksen ennakoitavuuteen ja että tästä aiheutuvat vaikutukset voivat olla suurempia kuin mitä leikkauksen suora taloudellinen seuraus antaisi olettaa.

Lisäksi useissa lausunnoissa otettiin kantaa tutkimus- ja kehittämisrahoituksen tarkoituksenmukaiseen kohdentamiseen, ehdotettiin lain soveltamisalan laajentamista tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäksi innovaatiotoimintaan sitä määrittelevän OECD:n Oslo-manuaalin mukaisesti sekä pidettiin ongelmallisena lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävään innovaatiotoimintaan kohdistettuja rahoitusleikkauksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

2 §. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus valtion talousarviossa vuosina 2024–2030. Lain 2 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että tutkimus- ja kehittämistoiminnan menojen vuosittaiset korotukset määräytyisivät laissa nyt säädetyn vuoden 2028 talousarvioesitystä varten laaditun valtiovarainministeriön talousennusteen lisäksi vuosien 2026 ja 2030

talousarvioesityksiä varten laaditun talousennusteen perusteella. Samalla momentista poistettaisiin vuoden 2024 tarkasteluajankohta. Kyseessä olisi momentin tarkistus, jolla osaltaan toimeenpantaisiin hallituksen sopima noin 1 mrd. euron säästökokonaisuus. Muutoksella saavutettaisiin 40 miljoonan euron vuosittainen säästö verrattuna voimassa olevaan lakiin. Lisäksi muutos mahdollistaisi T&K-rahoituksen vuosittaisten korotusten perustumisen nykyistä ajankohtaisempaan tietoon.

8 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

9 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2026 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Vuoden 2026 talousarvioesityksen mukaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus on yhteensä noin 3,17 mrd. euroa. Tämä on noin 255 milj. euron enemmän kuin vuonna 2025 ja 15 milj. euroa enemmän kuin lakiehdotuksen vuodelle 2026 edellyttämä 240 milj. euron lisärahoitus.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain (1092/2022) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus valtion talousarviossa vuosina 2024–2030

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion vuosien 2024–2030 talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja sellaisten määrärahojen, joita ei oteta talousarvioon siihen aiemmin otetun valtuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseksi, määrää lisätään tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2026, 2028 ja 2030 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026.

Helsingissä 9.10.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Valtiovarainministeri Riikka Purra

Laki

valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus
valtion talousarviossa vuosina 2024–2030

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion vuosien 2024–2030 talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja sellaisten määrärahojen, joita ei oteta talousarvioon siihen aiemmin otetun valtuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseksi, määrää lisätään tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2024 ja 2028 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

2 §

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus
valtion talousarviossa vuosina 2024–2030

Tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion vuosien 2024–2030 talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja sellaisten määrärahojen, joita ei oteta talousarvioon siihen aiemmin otetun valtuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseksi, määrää lisätään tasaisesti vuosittain valtiovarainministeriön vuosien 2026, 2028 ja 2030 talousarvioesityksiä varten laatimien talousennusteiden perusteella siten, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä
tammikuuta 2026.
